

Maleimet oodates ehk Võiduparaad ja malenurk

Eesti president Alar Karis soovib 2023. aasta võiduparaadi tuua Viljandisse, kus see oli viimati 2010. aastal.

Vahetult enne paraadi peaks avatama keskväljaku servas vabadussammas ja Eha tänava pargis viie viljandlase malenurk.

„Maletamine arendab iseseisvat mõtlemist. Nii males kui elus käikude ettenägemise oskus ei tule iseenesest. Õppida on vaja kõigil. See on meie riigi julgeoleku ja rahva püsijäämise tugi.” Need võivad olla presidendi kõne mõned märksõnad.

Kas vabadussammas ja malenurk tähtjaks valmivad, pole täna siiski kindel.

Kuidas vabadussamba rajamisega lood on, mina täpselt ei tea. Viie viljandlase malenurk valmib siis, kui linnavalitsus eraldab selleks 2023. aasta eelarves 10 000 eurot. Suvel valisid abilinnapea ja linnakunstnik malenurgale sobiva koha.

Malenurga rajamist toetab Viljandi volikogu esimees **Helmen Kütt**, kes alles mõne aasta eest, riigikogu liikmena, malet mängima õppis. Temast üksi on aga vähe. Asja otsustavad volikogu komisjonid. Millised taotlused leiavad toetust, sõltub eelarve menetlemisest, rahalistest võimalustest. Selline on lühikokkuvõtte minu kaheaastasest suhtlemisest („pingpongimisest”) Viljandi linnavalitsusega.

Viie viljandlase malenurk jõudis ringiga algusse tagasi

Olen ikka avalikult püüdnud Viljandi linnavalitsusele ja volikogule selgitada, kui oluline on Viljandile jäädvustada Viljandi maleelule jälje jätnud viie maletaja mälestus. Selleks pakkusin 2020. aasta juulis välja idee rajada malenurk – viie nimelise malelauaga – mõisaparki. Samal ajal oli käsil volikogu esimehe mõtte ja mittetulundusühingu „Meie Viljandi” osalusel **Jaak Joala** skulptuuri rajamine. Linnavalitsus leidis selleks 50 000 eurot. Malenurga-idee lükati kõrvale põhjendusega, et linnavolikogu pole selleks suuniseid andnud.

Tutvustasin siis ideed volikogu ees. Kui volikogu opositsionisaadikud tegid ettepaneku rajada malenurk mõisaparki, blokeeris kaks võimuliidu saadikut selle oma ettepanekuga „paigutame küll viis malelauda, kuid ei tea, kuhu“. Nii sai see kirja ka linna eelarvestrateegiasse, niinimetatud tulevikumuusikana.

Kuna linnavalitsusel on kombeks vastata kirjadele seaduses ettenähtud tähtaja viimasel päeval või veidi hiljem, oli õigem oodata. Et kui võim vahetub, siis jätkata.

Kohalikel valimistel 2021. aasta sügisel saidki juhirolli enne opositsioonis olnud inimesed. Samas jäid tüüri juurde ka endised.

Mullu detsembriks oli selge, et linnavalitsusel puudub jätkuvalt huvi rajada Viljandi mõisaparki viie viljandlase malenurk ehk viis malelauda pinkidega, meenutamaks viit Viljandile olulist maletajat: **Ilmar Rauda**, **Lev Braschinskyt**, **Jüri Sammulit**, **Mari Kinsigot** ja **Heldur Valgmäed**. Tegin linnavalitsusele alternatiivettepaneku paigutada linna üksikuid malelaudu nagu seni punaseid maasikaid. Abilinnapea ametisse saanud **Kristjan Mändmaa** oli aldis sel teemal suhtlema. Ta saatis mulle jaanuaris nimekirja malenurga kümne võimaliku asukohaga. Mind kui idee autorit lubati kutsuda malepaikade valiku ringkäigule. See sai teoks 29. juunil.

Abilinnapea Kristjan Mändmaa, linnakunstnik **Kristi Kangilaski** ja mina, igaüks avaldas oma arvamust koha sobivuse kohta. Täiesti demokraatlikult koostasime pingerea, millises

järjekorras malelaudu paigutada. Mõned tiheda liiklusega tänavate ääres ja muidu kärarikkas ümbruses asuvad paigad langesid nimekirjast välja.

Jõudsime ühisele seisukohale, et 2012. aastal Arkaadia aeda lagedale väljale paigutatud malelaua asukoht pole sobiv. Küll aga võiks ühe paigutada 35 meetrit eemale heki varju. Arkaadia aia malelauda aga tasuks pakkuda Viljandi koolidele. Linnakunstniku ja abilinnapea arvates säärased massiivsed lauad ei sobi linnaruumi.

Malelaudade valik ja suurus on linna asjatundjate otsustada. Oluline on, et need tuleks.

Viljandi mõisapark jääb malelaudadele kitsaks. Kas kunagi pannakse üks malelaud sinnagi, jäi meie ringkäigul lahtiseks. Küll aga näitas linnakunstnik Kristi Kangilaski Eha tänava pargis täpse asukoha viie viljandlase malenurgale. Otse vähekäidava pargitee äärde. Nii poleks vaja rajada täiendavat sillutist. Abilinnapea fikseeris selle koha fotona. Nüüd, kui malenurga asukoht kindlaks määratud, lubasid abilinnapea ja linnakunstnik edasise asjaajamise võtta enda peale ja teha vastavad rahastamistaotlused.

Tänu Kristjan Mändmaale võeti mind esmakordselt malenurga-teema arutelule. Poolelioleva tööna andis ta malenurga rajamise üle uuele abilinnapeale **Tonio Tamrale**.

Maleiidu toetuskiri kui viimane ölekõrs

Eesti maleliidu juhatuse esimees **Margus Sööt** saatis augustis Viljandi linnavalitsusele kirja.

Seal seisis: „2020. aasta juulis sai Viljandi linnavalitsus ettepaneku rajada mõisaparki viie viljandlase malenurk Viljandi ja Eesti maleelu sügava jälje jätnud maletajate meenutuseks. Need on Ilmar Raud, Lev Braschinsky, Jüri Sammul, Mari Kinsigo, Heldur Valgmäe. Eesti Maleliit toetas juba tookord seda ideed, kuid toona jäi otsustamata, kuhu malenurk rajada. Nüüdseks on abilinnapea Kristjan Mändmaa ja linnakunstnik Kristi Kangilaski valinud malenurga asukohaks Eha tänava pargi. Meie maletajate hinnangul on see igati sobiv koht. 2023. aastal möödub Ilmar Raua sünnist 110 aastat, Lev Braschinsky sünnist 100 ja Jüri Sammuli sünnist 80 aastat. Seda arvestades on sümboolne, kui malenurk avataks Viljandis just 2023. aastal. Palume linnavalitsusel leida võimalus aasta jooksul malenurk rajada. Edu Viljandile malelinnana!“

Linnavalitsus lubab ja loodab

Linnavalitsus vastas, et Viljandi linna haldusamet on oma 2023. aasta investeeringute lisataotlusena esitanud viiele viljandlasele pühendatud malenurga rajamise Eha tänava parki.

„Loodame, et kõik laabub plaaniliselt ja saame üheskoos teha sügava kummarduse meie malesuurkujudele,“ oli linnavalitsuse soov.

Lugedes 21. septembri „Sakalast“ intervjuud Viljandi linnaapea **Madis Timpsoniga** tuleva aasta eelarve pingelisuse teemal, on selge, et mingid lisataotlused investeeringutele läbi ei lähe.

Siiski saatsin igale volikogu liikmele eraldi kirja selgitusega, miks malenurga rajamine 2023. aastal on oluline. Kirjutasin seal järgmist: „Viljandi linnavalitsus andis Eesti Maleliidule lubaduse rajada 2023. aastal viie viljandlase malenurk Eha tänava parki. Selleks on arhitektuuriamet teinud lisataotluse 10 000 eurole viie malelaua ostmiseks ja paigaldamiseks

Eha tänava parki. Lisataotlus on eelarves eraldi reana, mida eelarves ka eraldi arutatakse. Palun teid eelarve arutamisel hääletada malenurga 2023. aastal rajamise poolt.“

Vähe võimalusi

Sellele vastas volikogu aseesimees **Peep Aru**: „Minu arvates peaks järgmise aasta eelarve eelkõige keskenduma töötajate palgatõusudele, kallinevate sisendhindade katmisele ja energia kokkuhoiule. Muudeks tegemiseks jääb riigieelarvest tulenevalt ilmselt vähe võimalusi. Seega soovitan esitada malelaudade projekti kaasava eelarve raames, siis on ka näha projekti populaarsus.“

Ilmselt saatis ta samasisulise vastuse teistelegi volikogu liikmetele, kujundades sellega nende meelsust. Nii olemegi malenurgaga alguses tagasi. 2020. aastal soovitas ka tollane abilinnapea **Janika Gedvil** esitada ettepanek kaasavasse eelarvesse. Vastasin abilinnapeale tookord ja kordan ka nüüd: kui linnavalitsus ise võtab ettepaneku omaks, vaid siis saab malenurk rajatud. Praegune volikogu esimees Helmen Kütt on igati toetanud malenurga rajamist, kuid sellest üksi jääb väheks.

Üsna tõenäoline, et volikogu hääletusmasin nullib malenurga rajamise 2023. aastal ning ka edaspidi. Nii võib viie viljandlase malenurga Viljandis kustutada linna plaanidest jäädavalt. Tänan neid väheseid linnavalitsuse ja volikogu liikmeid, kes südames pooldasid ideed, kuid pidid alluma enamusele!

Teadmiseks: linn leiab raha küll, kui tahab. Maikuu paigutati üks malelaud järveranda. Rohkemaks polevat raha. Küll aga leidis linnavalitsus sel aastal kahel korral raha betoonkassidele, et linnaruumi ilmestada, ja Valuoja pargi puhkenurgale, mis oma eripära tõttu on Viljandile nüüdseks toonud lisakuulsust omajagu...

Soovisin volikogult vastust malenurga rajamiseks 2023. aasta raha eraldamise kohta 7. jaanuariks.

Jään ootele. On tõeline maleime, kui Viljandi 2023. aastal lõpuks malenurga saab.

HEINO LAIAPEA

P.S. Viljandi linnavalitsus esitas 30. novembril volikogule 2023. aasta eelarve eelnõu. Sellest on kadunud 10 000 eurot malenurga rajamiseks. Sõbrad, meid on petetud!